

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No8(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
12-avgust, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Role of English Collocations, Idiomatic Expressions, and Phraseological Units in Developing Communicative Competence in Higher Education	10
<i>Alimov Jamshid Ravshanovich</i>	
Milliy xoslangan lisoniy birliklarni teglash tamoyillari	16
<i>Yorkulov Zafarjon Bakirovich</i>	
Oila a'zolari o'rtasidagi o'zaro tushunishning shaxs kognitiv rivojlanishiga ta'sirining psixologik xususiyatlari	20
<i>Vaydulla Madinabonu Muxtasam qizi</i>	
O'qituvchilar darslarni qanday qiziqarli tashkil etishlari mumkin?	26
<i>Dilnura Rustamovna Xamrayeva</i>	
Tarbiya texnologiyasi – talabalarda ilmiy va sinergetik dunyoqarashni shakllantirish omili sifatida	33
<i>Mamadaliyev Kamolidin Rahmatullayevich</i>	
Maktab direktor maslahatchilarida strategik boshqaruv tafakkurini rivojlantirishning psixologik omillari	40
<i>Rahmatova Nasiba Sobirovna</i>	
Umumta'lim maktablarida harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini sinfdan tashqari faoliyat orqali takomillashtirishning pedagogik-metodik tizimi	46
<i>Urinbayeva Dilfuza Abdumannobovna</i>	
Integrativ ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish	50
<i>Xoldavlatova Gavhar Normaxmatovna</i>	
Klaster asosida TVET tizimida pedagogik innovatsiyalar	55
<i>Sobir Azizov</i>	
Muammoli ta'lim texnologiyasi orqali talabalarining kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish: "muammo" divergent–konvergent o'quv sikli	57
<i>Djumabayev G'ulomjon Xalillayevich, Yusupov Muxtorbek Roximovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari jismoniy tarbiya darslarida regbi elementlarini o'rgatishning tashkiliy-metodik asoslar	62
<i>E. E. Jumayev</i>	
Autentik materiallar asosida bo'lajak nemis tili o'qituvchilarining til ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasining eksperimental samaradorligi	65
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Aleksandr Nil pedagogik ta'limotida shaxs erkinligini rivojlantirish mexanizmlari: ingliz filologiyasi talabalari misolida	71
<i>Atamirzayev Bahrom Bahodir o'g'li</i>	
TPACK modeli asosida ingliz tilida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning adaptiv metodik tizimi	75
<i>Omonova Maftuna Shermatovna</i>	
Multimodal vizual tayanchlar va flashcard asosidagi topshiriqlar orqali boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	82
<i>Sevara Alimurodova, Ayubova Saida</i>	
Raqamlashtirish jarayonida elektron ta'lim resurslarini yaratishning metodik asoslarini takomillashtirish	88
<i>Nurmaxanov Kayrat Erpayizovich</i>	
Modulli ta'lim texnologiyalari orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlashni shakllantirishning pedagogik asoslari	95
<i>Poyonova Fazilat Olimovna</i>	
Individual ta'lim sharoitida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlash samaradorligini pedagogik tajriba-sinov va matematik-statistik tahlil asosida baholash	100
<i>Gulbaxor Abdullayevna Gaynazarova</i>	

Oliy ta'lim muassasalarida raqamli menejment tizimlarini joriy etish muammolari va ularni bartaraf etishning samarali yo'llari	106
Matnazarov Hurmatbek Egamberganovich	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	110
Sodiqov Rafikjon Turobjon o'g'li	
Bo'lajak tarbiyachilarning liderlik-boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari ...	114
To'xtayeva Dilrabo Nematovna	
Inklyuziv ta'lim: mohiyati, tamoyillari	119
Choriyeva Muxlisa Jumamurodovna	
The Role of Neuromuscular Dentistry in Dental Practice	123
Turayev Alimjan	
Orthodontics' Digital Transformation (Literature Review)	128
Khusanbaeva Jasmin Shavkatovna, Xazratov A. I.	
O'zbekiston SSRda ta'lim islohotlari davrida pedagogika bilim yurtlari faoliyatida o'qituvchilarni tayyorlash jarayonlari va amaliy muammolar	136
Mamatkulova Maxfuza Kozimovna	
Application of Mechanotherapy Techniques in Oral and Craniofacial Surgical Methodologies (Literature Review)	140
Marufova Farangiz Gayratovna	
Theoretical Foundations for Developing Communicative Competence of Future Doctors	147
Nasimova Shahnoza Ziyodullayevna	
Формирование функциональной грамотности и "гибких навыков" (Soft Skills) у учащихся начальных классов в контексте реализации национальной учебной программы Узбекистана	152
Ю. С. Тажиева	
Talabalarda mustaqil ta'lim olish faoliyatini rivojlantirish metodlari	156
Jabborov Toxirjon Maqsudali o'g'li	
Ingliz va qoraqalpoq tillaridagi onim komponentli frazeologizmlarning lingvomadaniy xususiyatlari	160
Koyshekenova Tatyana Kenesariyevna	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining ijodiy-metodik kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi	164
Qo'shaqov Farrux Furqat o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv faollikni oshirishning pedagogik usullari	169
Xoldarova F. M.	
Ingliz tili darslarida ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirish metodikasi	172
Madaminova Muzifa Shukurullo qizi	
Sport ta'limi yo'nalishidagi o'quvchilarining generativ sun'iy intellekt kompetensiyasini baholash mezonlari va indikatorlarini takomillashtirish	178
Nematova Rushana Nemat qizi	
Inklyuziv ta'lim sharoitida koxlear implantli bolalarning eshituv-nutqiy faoliyatini pedagogik tashkil etish metodikasi	184
Mirzayeva Umida Inamovna	
Umumiy o'rta ta'lim muassasasida ijtimoiy-madaniy muhitni rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	188
Malikova Dilrabaxon	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy-subyektiv pozitsiyasini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari	194
Temirova Shoxsanam Komilovna	
O'zbek tilidagi lingvomadaniy kollokatsiyalarning assotsiativ-semantik xususiyatlari	201
Boymirova Dilshoda Oblayor qizi	
Методы развития компетенций будущих учителей начальной школы в области создания текстов	208
Хаитова Нодира Бафроевна	

Inklyuziv maktabgacha ta'limda bolalarning ijtimoiy-psixologik moslashuvida madaniy-tarixiy va ekologik yondashuvlar integratsiyasi	216
Mengliyeva Gavhar Ibrohim qizi	
Maktabgacha ta'lim jarayonida induktiv metodlardan foydalanishning xorijiy tajribasi	220
Mirazimova Muxabbat Normatovna	
Virtual muzeylar orqali tarixiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik modeli	225
To'ranazarova Muxlisaxon Davlatjon qizi	
Қорақалпоқ, туркман ва инглиз эртақларида образли нутқнинг миллий моделлари: фразеологизм, ранг ва маиший тимсоллар	230
Желбарова Саят Курбанмиратовна, Жаумитбаева Перийзат Караматдиновна	

BO'LAJAK TARBIYA FANI O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV O'QITISH ZARURATI VA O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Fayzullayeva Xolida Axmadjon qizi

Guliston davlat universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Bugungi kunda ta'lim integratsiyasini, avvalo, "Tarbiya" fani doirasida amalga oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Boshlang'ich ta'limning ko'p komponentli mazmunini integratsiyalashning mohiyati shundan iboratki, u o'quvchiga predmet va hodisalarni yaxlit, har tomonlama, tizimli hamda hissiy jihatdan idrok etish imkonini beradi. Integratsiyalashgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning turli fanlardan olgan bilimlarini o'zaro bog'lash, ularni amaliy faoliyatda qo'llash hamda yaxlit dunyoqarashini shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqotning maqsadi ilmiy-pedagogik tadqiqotlar asosida integratsiyalashgan darslarni boshlang'ich ta'lim jarayonida qo'llash zaruratini asoslashdan iborat. Bunday darslar o'quv jarayonining an'anaviy tuzilishiga yangilik olib kirib, o'qitishning an'anaviy shakllarini takomillashtirish, o'quvchilarning faolligi va mustaqil fikrlashini rivojlantirish uchun keng imkoniyat yaratadi. Maqolada bo'lajak "Tarbiya" fani o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorlashning zarurati, o'ziga xos xususiyatlari, mazmuni hamda pedagogik ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarda integrativ yondashuv asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish va innovatsion pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish masalalari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: integrativ ta'lim, metodik tayyorgarlik, "Tarbiya" fani, kompetensiya, pedagogik model, bo'lajak o'qituvchi, kasbiy kompetentlik, innovatsion texnologiyalar, fanlararo integratsiya.

Abstract: Today, particular attention is being paid to implementing educational integration, primarily within the subject of "Education" ("Tarbiya"). The essence of integrating the multicomponent content of primary education is that it enables pupils to perceive subjects and phenomena in a holistic, comprehensive, systematic, and emotional manner. Integrated education contributes to linking knowledge acquired from different subjects, applying it in practical activities, and developing pupils' holistic worldview. The purpose of this study is to substantiate, based on scientific and pedagogical research, the necessity of implementing integrated lessons in the primary education process. Such lessons introduce novelty into the traditional structure of the educational process, contribute to improving traditional teaching methods, and create opportunities for enhancing pupils' activity and independent thinking. The article highlights the necessity and specific features of preparing future "Education" teachers for integrative teaching, as well as its content and pedagogical significance. In addition, the issues of developing professional competencies in future teachers through an integrative approach and effectively using innovative pedagogical technologies are analyzed.

Key words: integrative education, methodological preparation, "Education" subject, competence, pedagogical model, future teacher, professional competence, innovative technologies, interdisciplinary integration.

Аннотация: В настоящее время особое внимание уделяется осуществлению интеграции образования, прежде всего в рамках предмета "Воспитание" ("Tarbiya"). Сущность интеграции многокомпонентного содержания начального образования заключается в том, что она позволяет учащимся воспринимать предметы и явления целостно, всесторонне, системно и эмоционально. Интегрированное обучение способствует взаимосвязи знаний, полученных по различным предметам, их применению в практической деятельности, а также формированию целостного мировоззрения учащихся. Целью данного исследования является научное обоснование необходимости реализации интегрированных уроков в процессе начального образования на основе анализа научно-педагогических исследований. Такие уроки вносят новизну в традиционную структуру образовательного процесса, способствуют совершенствованию традиционных форм обучения и создают возможности для повышения активности и развития самостоятельного мышления учащихся. В статье раскрываются необходимость и специфические особенности методической подготовки будущих учителей предмета "Воспитание" к интегративному обучению, его содержание и педагогическое значение. Также анализируются вопросы формирования профессиональных компетенций будущих учителей на основе интегративного подхода и эффективного использования инновационных педагогических технологий.

Ключевые слова: интегративное обучение, методическая подготовка, предмет "Воспитание", компетенция, педагогическая модель, будущий учитель, профессиональная компетентность, инновационные технологии, межпредметная интеграция.

KIRISH

Har bir tarixiy davrning pedagogik tizimida ma'lum bir jamiyatning boshqa sohalaridagi kabi sezilarli o'zgarishlar yuz bergan. Shu bilan birga, jamiyat taraqqiyotining barcha bosqichlarida yosh avlodni mustaqil hayotga sifatli tayyorlashga alohida e'tibor qaratish lozim. Bugungi kunda o'quvchi va talabalar yuqori aqliy salohiyatga ega, ammo ko'pincha uni amalda qo'llay olmaydilar. Ushbu muammoni hal qilishning samarali vositalaridan biri tarbiya fani o'quvchilarining dunyoning yaxlit manzarasi haqidagi g'oyasini shakllantirishga yordam beradigan ta'lim mazmunini integratsiyalash bo'lishi mumkin. Psixologik-pedagogik adabiyotlarda integratsiya deganda alohida elementlar sintez orqali yaxlitlik xususiyatiga ega bo'lgan tizimga birlashadigan jarayon tushuniladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim mazmunini integratsiyalash muammosi pedagogikada Ya. A. Komenskiy davridan boshlab ko'rib chiqilgan, ammo uni tizimli o'rganish faqat XX asrning ikkinchi yarmidan boshlangan.

G. F. Fedores pedagogik tizimning tarkibiy qismlari o'rtasidagi turli xil aloqa va bog'liqliklar sifatida integratsiyani ko'rib chiqqan.

I. D. Zverev ta'lim tizimining butun yaxlitligini integratsiyaning asosiy belgisi sifatida qabul qiladi.

O. I. Bugayev ta'lim mazmunining integratsiyasini o'quvchilar uchun dunyoning yaxlit suratini shakllantirish uchun fanlararo aloqalarni o'rnatish zarurati bilan izohlaydi.

N. M. Burinskaya integratsiyani ta'lim mazmunini tubdan yangilashga sabab bo'luvchi omil deb ko'radi.

Bugungi kunda integratsiyalashgan ta'lim g'oyalari dolzarb masalalardan biri sanaladi, chunki ular davlat hujjatlari bilan belgilangan yangi ta'lim vazifalarini muvaffaqiyatli amalga oshirishga yordam beradi. O'qitishning integratsiyalashuvi o'quv materialining tegishli mazmuni, o'quv-uslubiy ta'minoti va yangi texnologiyalar asosida tubdan yangi o'quv ma'lumotlarini yaratishni nazarda tutadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ta'limda integratsiyani ilmiy talqin qilish muammosi olimlar va amaliyotchi o'qituvchilar tomonidan pedagogikaning turli sohalarida o'rganilmoqda. Lekin nazariy jihatdan boshlang'ich sinflarning ta'lim jarayonida metodologik hodisa sifatida integratsiya yetarlicha o'rganilmagan. Shunga qaramay, maktablarning ta'lim jarayonida integratsiyalashgan kurslar va integratsiyalashgan darslar shaklining samarali qo'llanilishini kuzatishimiz mumkin. Ammo agar ijodiy guruh kurslarni rivojlantirish bilan shug'ullanishi kerak bo'lsa, unda har bir o'qituvchi bilimlarni shaxsan mazmunli idrok etishga hissa qo'shadigan, motivatsiyani oshiradigan va takrorlanishlarni bartaraf etish orqali ish vaqtidan yanada samarali foydalanishga imkon beradigan integratsiyalashgan darslarni o'tkazishi mumkin.

Yuqoridagilardan xulosa qilgan holda, tadqiqot obyekti sifatida bo'lajak tarbiya fani o'qituvchisining integratsiyalashgan darslarni amalga oshirish jarayoni, xususan, ularni an'anaviy ta'lim tizimida rivojlantirish va amalga oshirish xususiyatlarini belgilash mumkin. Ushbu mavzu bo'yicha pedagogik va adabiy manbalarni (amaliyotchi o'qituvchilar, milliy va xorijiy ilmiy yutuqlar tadqiqotchilarining tajribasi) qayta ishlashda ushbu ishning tegishli boblarida mujassam bo'lgan quyidagi vazifalar belgilandi. Shunday qilib, ta'lim mazmunini integratsiya qilish muammosi juda dolzarb va ko'p qirrali. Uni har tomonlama hal etish maktab ta'limi tizimida uzoq vaqtdan beri duch kelinayotgan kelishmovchiliklarning butun guruhini hal qilishga imkon beradi.

Aslida, ta'limning integratsiyasi boshlang'ich sinflarda tabiat va jamiyatning yaxlit nuqtai nazarini yaratish va ularning rivojlanish qonunlariga o'z munosabatini shakllantirishga qaratilgan. Shu sababli tarbiya fani o'quvchisi uchun hodisa yoki predmetga turli nuqtai nazardan qarash muhimdir: mantiqiy va hissiy jihatdan, badiiy asarda va ilmiy-ma'rifiy maqolada, biolog va rassom, musiqachi va boshqalar nuqtai nazaridan. Maktabning ta'lim mazmunining alohida avtonom o'quv fanlariga an'anaviy ravishda bo'linishi o'quvchiga ma'lum bir o'quv intizomi bo'yicha batafsilroq ma'lumot berish istagi bilan bog'liq bo'lib, o'qitish oxirida har bir o'quvchi shaxsiy tushuncha hamda umumiy dunyoqarashga ega bo'ladi.

Biroq, o'qitish amaliyoti haqiqatda fanlararo va mavzu ichidagi aloqalar tamoyilini amalga oshirish qanchalik qiyinligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, ma'lum bir mavzuni o'rganish uchun turli xil qobiliyatlarga ega bo'lgan o'quvchi (bu bola uchun juda tabiiy), agar unda ba'zi tafsilotlar bo'yicha bo'shliqlar mavjud bo'lsa, butunlikni anglay olmaydi. Ko'pincha, o'quvchining maktabda olgan bilimlari sun'iy ravishda alohida mavzularga bo'lingan tarqoq ma'lumot sifatida saqlanib qoladi. Natijada o'quvchi o'quv materialini ham, atrofida sodir bo'layotgan hodisalarni ham yaxlit holatda idrok etmaydi.

Ta'lim mazmunini tanlashning an'anaviy usullari sharoitida ommaviy, ilmiy va texnik ma'lumotlarning o'sib borishi muqarrar ravishda unga ta'sir qiladi. Bu ta'lim mazmunini rivojlantirishning keng usuli bo'lib, barcha muammolar shunchaki dasturlarga yangi mavzularni kiritish orqali hal qilindi. Maktab o'quv dasturida majburiy

fanlar sonining kengayishi ko'pincha tarkibni murakkablashtiradi, barqarorlikni buzadi, umumiy ta'lim ahamiyatiga ega bo'lmagan o'quv ma'lumotlari bilan barcha fanlardan darsliklar hajmini sezilarli darajada oshiradi, bu maktab o'quvchilarining asossiz jismoniy va aqliy yuklanishiga va natijada ularning bilim sifatining pasayishiga olib keladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang'ich ta'limning ko'p komponentli tarkibini birlashtirish o'qituvchiga o'zgaras fanlarni o'rganish uchun vaqtni oqilona ajratish, ularni o'rganish uchun ajratiladigan soatlarni qisqartirish va bo'shagan soatlar hisobiga o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga, ularning shaxsiy imkoniyatlarini ro'yobga chiqarishga qaratilgan ishlarni tashkil etish imkonini beradi. Integratsiya ta'limni individuallashtirishning yangi sharoitida ta'lim dasturlarini amalga oshirish uchun vaqtni qayta taqsimlash muammosini kengaytirishga yordam beradi. Ta'lim mazmuni va tuzilishining rivojlanishi ikki yoki hatto bir nechta tegishli kurslarni birlashtirish tufayli yangi o'quv fanlarini yaratishga sabab bo'ladi. Bunday yondashuv ta'limning asosiy mazmunini o'zgartirmasdan, o'rganilayotgan fanlar sonini qisqartirish, majburiy ortiqcha yuklamalarni kamaytirish, kam soat davom etadigan fanlarni samarasiz o'rganishdan xalos bo'lish imkonini beradi.

Ilgari maktablarning mavjud o'quv rejalarida ma'lum fanlarni o'qitishga juda oz vaqt ajratilgan. Odatda, hafta davomida o'tiladigan darslar orasida o'quvchilar ilgari o'rganilgan materialni unutib qo'yadilar. Agar bu vaqt ichida ta'lim yoki o'qituvchining kasalligi ham to'g'ri kelgan bo'lsa, unda darslar oraligi yanada oshib ketadi. Bunday sharoitda bilimlarni va uning obyektiv bahosini nazorat qilish qiyin. Bu esa, o'z navbatida, o'quvchilarning umuman ta'lim jarayoniga, xususan, materialni o'zlashtirishga salbiy munosabatini yuzaga keltiradi. Xulosa qilish mumkinki, aksariyat maktablarning ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilim darajasi va o'qitishning yuqori sifati ta'minlanmagan va shunga muvofiq, o'quv dasturiga yangi fanlarni kiritishda belgilangan maqsad va vazifalar bajarilmagan.

Boshlang'ich sinflarda integratsiya jarayoni miqdoriy ko'rinishga ega bo'lishi kerak va "har bir narsa haqida bir oz" g'oyasi ilgari surilishi kerak. Bu esa, o'z navbatida, bolalarning voqea va hodisalar haqida yangi bilimlar olishi hamda mavjud bilimlar doirasini muntazam ravishda to'ldirishi va kengaytirishini anglatadi. Ushbu turdagi integratsiyaning psixologik asosi boshlang'ich maktab yoshiga xos bo'lgan assotsiatsiyalarning mavjudligi va xususiy tizim birlashmalarini shakllantirish imkoniyatidir¹. Integrativ ta'limning mazmuni, kompetensiyaviy yondashuv asosida metodik tayyorgarlikni rivojlantirish mexanizmlari, modelning tarkibiy bloklari va ularning o'zaro bog'liqligi tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish, fanlararo integratsiyani ta'minlash va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiluvchi ilmiy-amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishga imkon beradi. Integrativ ta'lim turli fanlarning mazmunini o'zaro bog'lash orqali ta'lim oluvchilarda yaxlit ilmiy dunyoqarashni shakllantirishga xizmat qiladi. Mazkur yondashuv bilimlarning alohida emas, balki o'zaro bog'liq holda o'zlashtirilishini ta'minlaydi. Natijada bo'lajak o'qituvchilarda tahliliy fikrlash, muammolarni kompleks hal etish, ijodiy yondashuv va kasbiy moslashuvchanlik rivojlanadi.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, integrativ ta'lim nazariyasining shakllanishi va rivojlanishiga ko'plab xorijiy hamda mahalliy olimlar munosib hissa qo'shgan. Kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va faoliyatga asoslangan o'qitish konsepsiyalari integrativ metodik tayyorgarlikning ilmiy asosini tashkil etadi. Bo'lajak o'qituvchilarni boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limni amalga oshirishga tayyorlash, bir tomondan, subyektni qamrab olishni, boshqa tomondan, tayyorgarlik jarayoniga qo'shilishni ta'minlashni talab qiladi.²

Maxsus seminar va treninglar tashkil etish: o'qituvchilarni nazariy va amaliy jihatdan integrativ o'qitish metodikasiga oid maxsus treninglarda ishtirok etishga undash. Innovatsion texnologiyalarni joriy etish: interaktiv platformalar, videodarslar va mobil ilovalar orqali dars jarayonini boyitish. Loyiha asosida o'qitish metodikasini kuchaytirish: real hayotiy misollar asosida dars rejalari va loyihalarni ishlab chiqish hamda sinovdan o'tkazish. Doimiy metodik qo'llanmalar ishlab chiqish: o'qituvchilar uchun zamonaviy metodik qo'llanmalar va resurslar yaratish orqali ularning bilim va ko'nikmalarini muntazam ravishda yangilab borish. Maqolada boshlang'ich sinf o'qituvchilarining fanlarni integrativ o'qitish metodikasiga tayyorgarligini oshirishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilindi³.

- 1 Svetlovskaya N. Ob integratsii kak metodicheskoy yavlenii i yeyo vozmozhnostyax v nachalnom obuchenii // Nachalnaya shkola.
- 2 A.Zh. Anesova, A.B. Akhmejanov, R.K. Toleubekova, E. Zhumataeva. Theoretical and methodological development of Managerial activity as the basis for the formation of future specialists' and teacher's professional motivation// Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment: Lifescience GlobalE. Volume 6, Issue 3, 2018, – P. 89–95., c. 89.
- 3 Fayzullayeva X.A. "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida fanlarni integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish: nazariy va amaliy tahlil"// Maktabgacha va maktab ta'limi pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga ixtisoslashgan ilmiy jurnal. 2025, № 2, 506-508 b.

XULOSA

Natijalar shuni ko'rsatadiki, integrativ yondashuv o'quvchilarning keng qamrovli bilim olishlari, tanqidiy fikrlash va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda sezilarli natijalarga erishish imkonini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi va amaliy tajribasini oshirish uchun doimiy treninglar, innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlarni joriy etish zarurligi aniqlanadi. Kelgusida ushbu yondashuvni kengroq miqyosda tatbiq etish ta'lim tizimining sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020. <https://lex.uz/docs/-5013007>
2. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika. – Toshkent: Sano-standart, 2017.
3. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. – Toshkent, 2006.
4. Muslimov N.A. Kasb ta'limi o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirish. – Toshkent, 2014.
5. Ishmuhamedov R.J. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2017.
6. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2003.
7. A.Zh. Anesova, A.B. Akhmejanov, R.K. Toleubekova, E. Zhumataeva. Theoretical and methodological development of Managerial activity as the basis for the formation of future specialists' and teachers' professional motivation // Journal of Intellectual Disability - Diagnosis and Treatment: Lifescience GlobalE. Volume 6, Issue 3, 2018. – P. 89–95.
8. Svetlovskaya N. Ob integratsii kak metodicheskoy yavlenii i yeyo vozmozhnostyax v nachalnom obuchenii // Nachalnaya shkola.
9. Fayzullayeva X.A. "Boshlang'ich sinflarda fanlarni integrativ o'qitish zarurati va o'ziga xos xususiyatlari" // Maktabgacha va maktab ta'limi pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga ixtisoslashgan ilmiy jurnal. 2025, № 2, 95–98-b. <https://zenodo.org/records/14926451>
10. Fayzullayeva X.A. "Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida fanlarni integrativ o'qitishga metodik tayyorgarlikni takomillashtirish: nazariy va amaliy tahlil" // Maktabgacha va maktab ta'limi pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga ixtisoslashgan ilmiy jurnal. 2025, № 2, 506–508-b. <https://zenodo.org/records/15034161>
11. Fayzullayeva X. Methodological preparation technology for future teachers of the subject "education" for integrative teaching // Asian Journal of Multidisciplinary Research (AJMDR). Vol. 17, No. 7, 2026. P. 50–58. <https://doi.org/10.5281/zenodo.21874247>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.